

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Юридичний факультет

Кафедра конституційного,
адміністративного та фінансового
права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Актуальні проблеми господарського права»

на тему:

**„Судові процедури, що застосовуються у справі про
банкрутство: види, призначення, підстави та порядок
застосування, зміст”**

Студентки 1 курсу групи ПРм - 11
Галузь знань 0304 «Право»
Спеціальність 8.03040101
«Правознавство»
Лучки О.Р.
Керівник: д.ю.н., проф. Гречанюк С.К.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Зміст

Вступ	3
Розділ 1. Теоретико-правова характеристика процедури банкрутства	5
1.1. Сутність та правові особливості регулювання банкрутства в Україні.	5
1.2. Поняття та учасники судових процедур, що застосовуються у справі про банкрутство.....	10
Розділ 2. Процесуально-правові засади судових процедур, що застосовуються у справі про банкрутство	15
2.1. Розпорядження майном боржника, санація та мирова угода	15
2.2. Ліквідаційна процедура у справах про банкрутство	20
Розділ 3. Шляхи вдосконалення правового регулювання банкрутства в Україні	24
Висновки	31
Список використаних джерел	33
Додатки	36

ВСТУП

Внутрішнє економічне середовище країни надзвичайно чутливе до сприйняття негативних макроекономічних тенденцій, які своїм впливом породжують фінансово-економічне кризове явище, що у свою чергу безпосередньо відображається на основних учасниках відносин, а саме – суб'єктах підприємницької діяльності. Обов'язковим елементом належного державного регулювання у відповідній сфері є наявність специфічного механізму врегулювання відносин між учасниками, господарська діяльність яких породжує стан неплатоспроможності. При цьому, рівень розробленості відповідного механізму зумовлює результат справедливого вирішення проблемної ситуації в частині балансу задоволення вимог кредиторів та потреб боржника. Водночас, протягом періоду становлення ринкових відносин в Україні механізм банкрутства не завжди використовували за призначенням і він став альтернативним засобом приватизації та для перерозподілу права власності. Крім того, враховуючи особливість національної економіки, тобто наявності великої кількості збиткових підприємств, слід забезпечити можливість відновлення їх платоспроможності.

Аналіз порядку та практики здійснення судових процедур, як основних правових форм, направлених на реалізацію важливого напрямку врегулювання відносин неплатоспроможності є корисним як з практичної, так і з теоретичної точок зору. З теоретичної сторони такий досвід може бути корисним для більш глибокого розуміння сутності відносин, що виникають унаслідок неплатоспроможності господарюючого суб'єкта в результаті його господарської діяльності і пов'язаних із застосуванням судових процедур. З практичної точки зору - такий досвід може бути корисним для вдосконалення норм чинного законодавства. Таким чином надзвичайно важливим і актуальним для України є питання дослідження функціонування механізму

відновлення платоспроможності суб'єктів господарської діяльності чи визнання їх банкрутами та пошук шляхів його вдосконалення.

Розробленість теми. Ґрунтовне дослідження теоретичних та практичних питань інституту неспроможності здійснено у працях українських та зарубіжних вчених: С. С. Алексеєва, О. А. Беляневич, О. М. Бірюкова, А. А. Бутирського, С. В. Васильєва, Є. В. Волконського, Б. М. Грека, С. М. Грудницької, В. В. Джуня, О. В. Дзери, С. В. Заболотнього, Н. М. Заярної, А. О. Згами, Г. Л. Знаменського, В. П. Козирєва, А. Д. Кривобокова, В. К. Мамутова, Б. М. Полякова, П. Д. Пригузи, В. В. Радзивілюк, Д. Соболева, А. Суббота, А. А. Степанова, М. В. Телюкіної, М. І. Тітова, З. Ф. Татькової, С. І. Федорова, Г. Ф. Шершеневича, та інших, роботи яких і стали теоретичною основою для дослідження.

Метою курсової роботи є розроблення теоретичних положень щодо правового регулювання судових процедур, що застосовуються у справі про банкрутство, дослідження видів та їх призначення, підстав, порядок застосування і зміст.

Об'єктом дослідження є судові процедури, що застосовуються у справі про банкрутство: види, призначення, підстави та порядок застосування, зміст.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання щодо судових процедур, що застосовуються у справі про банкрутство.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- визначити сутність механізму банкрутства;
- охарактеризувати поняття та учасників судової процедури;
- проаналізувати види, зміст та призначення, підстави та порядок застосування судових процедур у справах по банкрутстві;
- дослідити шляхи вдосконалення правового регулювання банкрутства в Україні .

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА

1.1. Сутність та правові особливості регулювання банкрутства в Україні

До недавнього часу для більшості суб'єктів господарювання процеси банкрутства були досить маловідомі. Лише в період реформування економіки відчутними стали такі економічні явища як нерентабельність, неплатоспроможність підприємств. Характерними ознаками фінансової кризи підприємства є скорочення попиту на продукцію, і, відповідно, зниження обсягів виробництва; зростання заборгованості постачальникам, держбюджету та банкам; затримки виплати заробітної плати працівникам. Кількість таких підприємств в економіці України постійно зростає.

Вітчизняне законодавство про банкрутство реформується практично постійно: змінюються підходи, вносяться зміни до законів, корегується правовий інструментарій, що використовується для розв'язання проблем неплатоспроможності. Відповідно, це впливає й на зміну концепції цього інституту приватного права, що притаманно країнам з перехідною економікою. У цьому контексті важливо відслідковувати сучасні тенденції розвитку законодавства про банкрутство у світі для подальшого їх врахування при врегулюванні правового механізму [7, с. 100].

Передумовою банкрутства підприємств є певні фактори, які можна поділити на зовнішні по відношенню до підприємства, на які воно не має можливості впливати або цей вплив дуже слабкий, та внутрішні, які безпосередньо залежать від організації роботи на самому підприємстві. Зовнішніми є економічні, політичні, демографічні, посилення міжнародної конкуренції, науково-технічний прогрес, банкрутство боржників, а до

внутрішніх відносять зростання дебіторської заборгованості, дефіцит власних оборотних коштів, неефективність фінансових вкладень, відсутність договірної дисципліни тощо. При одночасному впливі всіх цих факторів і виникає банкрутство підприємства. Проте, у розвинутих країнах з ринковою економікою, банкрутства зумовлені на третю частину зовнішніми факторами і на дві третіх – внутрішніми.

Вчені виділяють такі ознаки банкрутства – 1) застосування інституту за загальним правилом у сфері підприємницької діяльності; 2) встановлюється господарським судом як юридичний факт, що породжує певні наслідки (тобто не потрібно ототожнювати з неплатоспроможністю боржника як фактичного стану); 3) зміст встановленого господарським судом факту банкрутства – неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності повною мірою розрахуватися по всіх своїх боргах (неплатоспроможність) в зв'язку з суми боргових зобов'язань боржника над його активами; 4) неплатоспроможність боржника має бути стійкою і не піддаватися усуненню, попри здійсненню судовим заходам щодо відновлення платоспроможності суб'єкта [9, с. 184].

Процедури економічного характеру, що спрямовані на відновлення платоспроможності підприємства та повне задоволення вимог кредиторів, а також заходи, що застосовують у випадку неможливості відновлення платоспроможності, аж до примусової або добровільної ліквідації підприємства-боржника, регулюються Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон).

Взаємовідношення та відповідальність господарських суб'єктів регламентуються Господарським кодексом України (далі - ГК України). Для врегулювання багатьох проблем, що виникають між боржником і кредиторами в арбітражному процесі сторони та учасники (арбітражні керуючі, сенатори, інвестори) застосовують норми Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), Цивільно-процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), Господарсько-процесуального кодексу України (ділі –

ГПК України), Закону України «Про аудиторську діяльність», законодавством з питань приватизації та іншими нормативно-правовими актами.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», в порівнянні з попередньою його редакцією, докорінно змінив підходи до розуміння відносин неспроможності, а разом з тим - спрямування відносин. Порівнюючи даний Закон з попередньою його редакцією - Закону України «Про банкрутство», слід зазначити, що остання мала за основну мету - ліквідацію фінансово неспроможних підприємств. Закон ж значно збільшив низку питань, які можуть бути вирішені при здійсненні провадження у справі про банкрутство. При цьому основною метою стало відновлення платоспроможності суб'єкта господарської діяльності, а не ліквідація підприємств. В той же час, Закон містить певні відмінності в понятійному апараті, що потребує їх детального дослідження та усунення з метою вдосконалення окремих аспектів теорії господарського права [14, с. 64].

Ключовим поняттям вищезгаданого закону є поняття неплатоспроможності. Науковці виділяють абсолютну та відносну види неплатоспроможності. Неспроможність боржника повернути борги кредиторам без застосування процедур банкрутства називають абсолютною неплатоспроможністю. Щодо відносної неплатоспроможності, то це неспроможність боржника повернути борги кредиторам внаслідок певних недовготривалих фінансових складнощів. У випадку, якщо активи боржника перевищують суму заборгованості, кредитори реалізовуватимуть свої майнові права через процедуру виконавчого впровадження.

Відносини неспроможності у своїй основі мають принципи, які охоплюють практично всі норми Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», при цьому відображають внутрішню структуру відносин неспроможності та процес їх застосування. Поляков Б. М. виділяє такі принципи: Закон України «Про

відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» має пріоритет перед іншими нормативними актами; за можливості відновлення платоспроможності суб'єкта господарювання – його збереження; за неможливості збереження підприємства з метою справедливого і організованого погашення вимог кредиторів відбувається процедура ліквідації майна боржника; регулювання відносин неспроможності здійснюється відповідно чинного законодавства [17, с. 15].

На сьогодні спостерігається проведення різних процедур банкрутства, однак, проте як свідчать практика, переважають проведення ліквідаційних процедур. Варто зазначити, що кількість неплатоспроможних підприємств в економіці набагато більша, ніж випадків порушених справ про банкрутство. Отже, підприємство перед тим як остаточно розоритися, деякий час є неплатоспроможним. В той же час, як показують дослідження, досить складно своєчасно виявити кризову ситуацію за офіційною методикою, оскільки вона спрямована на діагностику ймовірності банкрутства у короткостроковому періоді. Це необхідно для здійснення заходів із запобігання банкрутству господарюючих суб'єктів, але не дозволяє передбачити настання певних кризових явищ та застосувати антикризові заходи з попереджувальною метою.

Таким чином, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» застосовується у випадках абсолютної неплатоспроможності боржника. Так, стаття 1 Закону встановлює наступне визначення неплатоспроможності – це неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі із заробітної плати, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності [2].

Необхідно зауважити, що Законом передбачені спеціальний та спрощений порядок провадження у справах про банкрутство. У випадках

подовження строків санації, залучення до справи додаткових учасників (ст.53), банкрутства фізичної особи та інші (ст.ст.47-49 Закону) застосовується спеціальний порядок. Спрощений порядок ж застосовують при ліквідації боржника без застосування процедури розпорядження майном (ст.51 Закону) [2].

Необхідно враховувати, що відповідно до чинного законодавства банкрутство вважається дійсним тільки після того, як господарський суд визнає факт банкрутства у примусовому порядку або після офіційного повідомлення про банкрутство боржником при добровільній ліквідації.

Банкрутство служить основою для ліквідації юридичної особи. Діюча редакція Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в цілому відповідає всім вимогам сучасної економіки, положення Закону викладені з врахуванням вад та протиріч попереднього. Водночас цей Закон не можна вважати досконалим та потребує доопрацювання. Так, з боку державних органів управління Закон застосовується, передусім, для стягнення податків. Потребують врегулювання питання щодо ініціювання процедури банкрутства податковою інспекцією та іншими державними органами [8, с. 24-26].

1.2. Поняття та учасники судових процедур, що застосовуються у справі про банкрутство, їх призначення.

Сьогодні процедури банкрутства вважаються одними з найефективніших правових способів регулювання ринкових відносин, дієвими інструментами для підтримки вільної конкуренції, потрібною передумовою створення дійсно справедливого ринку з прозорими і зрозумілими правилами. За допомогою правових механізмів, що містяться в законодавстві про банкрутство, багатокладна економіка, так би мовити, очищується від неперспективних суб'єктів підприємницької діяльності, які через звернення до відповідного законодавства або реструктують свою діяльність, або звільняють ринок.

Неплатоспроможним боржником може опинитися будь-який суб'єкт господарювання, який з певних причин не може виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами і в односторонньому порядку припинив платежі по своїх боргових зобов'язаннях, у тому числі виплату заробітної плати, сплату податків і зборів (обов'язкових платежів).

Судова процедура - це порядок застосування спеціальних традиційних засобів неплатоспроможності із метою створення необхідних умов для відновлення платоспроможності або ліквідації. З допомогою судових процедур розв'язується головне завдання - відновлення господарюючого суб'єкта. У процедурах зосереджені спеціальні механізми й інститути відносин неспроможності.

Судовими процедурами у справах про неспроможність є основні інститути неспроможності, що регулюють поведінку учасників з метою відновлення платоспроможності суб'єкта та погашення грошових зобов'язань перед кредиторами [14, с. 64].

Справи про банкрутство розглядаються господарськими судами за місцезнаходженням боржника. Виділяють добровільне банкрутство і вимушене. Коли процес банкрутства ініційований боржником то мова йде

про добровільне банкрутство, а якщо будь-яким з кредиторів, якому боржник не може виплатити борг то це вимушене банкрутство.

Відповідно до Закону, учасниками у справі про банкрутство є сторони, забезпечені кредитори, арбітражний керуючий, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, державний орган з питань банкрутства, Фонд державного майна України, представник органу місцевого самоврядування, представник працівників боржника, уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника, а також у певних випадках, інші особи, які беруть участь у провадженні у справі про банкрутство [2]. Під арбітражним керуючим розуміється розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор.

Сторонами у справі про банкрутство є боржник і кредитор. Боржник - це суб'єкт підприємницької діяльності, котрий невзможі виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, які сумарно складають не менш як триста мінімальних розмірів заробітної плати, протягом терміну три місяці після настання встановленого строку їх сплати. Боржник іменується банкрутом або суб'єктом банкрутства лише після встановлення господарським судом неспроможності виконати свої грошові зобов'язання. Слід зазначити, що суб'єктами банкрутства не можуть бути:

- відокремлені структурні підрозділи юридичної особи (філії, представництва, відділення тощо);

- комунальні підприємства, майно яких закріплене на праві оперативного управління згідно з прийнятим на пленарному засіданні органу місцевого самоврядування відповідним рішенням;

- казенні підприємства;

- щодо санації та ліквідації – державні підприємства, майно яких не підлягає приватизації [15, с. 172].

Кредитором є юридична чи фізична особа, а також фіскальні органи та інші державні органи, які мають документально підтвержені у

встановленому порядку вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника [2].

Органами кредиторів є збори кредиторів та комітет кредиторів.

Крім сторін, учасниками провадження у справі про банкрутство є:

- арбітражний керуючий;
- фізична особа, яка правомірно отримала ліцензію та діє на підставі ухвали господарського суду;
- власник майна або відповідно орган, який уповноважений управляти майном боржника;
- Фонд державного майна України і державний орган з питань банкрутства – якщо провадження було порушене щодо державних підприємств-боржників, або підприємств, в статутному фонді яких частка державного майна перевищує 50 відсотків;
- в разі визнання боржником комунального підприємства - представник органу місцевого самоврядування;
- представник працівників боржника.

Державну політику щодо запобігання банкрутства, а також забезпечення умов реалізації процедур відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом стосовно державних підприємств та підприємств, частка державної власності статутного фонду яких більша ніж 25 відсотків, здійснює державний орган з питань банкрутства [15, с. 173].

Провадження у справі про банкрутство порушується за наявності матеріально-правових і процесуально-правових умов. Матеріально-правовими умовами порушення провадження у справі про банкрутство є: стійка і значна неплатоспроможність. Під стійкою розуміється неплатоспроможність понад три місяці, а значна - на суму не менш як триста мінімальних розмірів заробітної плати. Процесуально-правовими умовами порушення провадження у справі про банкрутство є подання боржником або кредитором до відповідного господарського суду заяви про порушення справи про банкрутство з відповідними документами, перелік яких встановлений законодавством [9, с. 186].

Провадження у справі про банкрутство складається з таких стадій: порушення провадження у справі про банкрутство; вводиться процедура розпорядження майном боржника; призначається розпорядник майна боржника, якщо таке може відбуватися на конкретній стадії процесу; вживаються заходи щодо забезпечення грошових вимог кредиторів, у тому числі вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів; призначається дата проведення підготовчого засідання суду (але не пізніше тридцятого дня від дня прийняття заяви про порушення справи про банкрутство); боржник повинен подати відзив на заяву про порушення справи про банкрутство; підготовче засідання арбітражного суду у справі про банкрутство провадиться за участю сторін, з метою визначення обґрунтованості вимог кредиторів і можливих заперечень боржника на підставі оцінки поданих документів та пояснень сторін; виявлення кредиторів та осіб, котрі мають намір взяти участь у санації боржника; попереднє засідання; визнання боржника банкрутом. Якщо внаслідок проведення спеціальних судових процедур банкрутства не було відновлено платоспроможність боржника і не проведені розрахунки по його боргах, господарський суд визнає боржника банкрутом і відкриває ліквідаційну процедуру; проводиться ліквідаційна процедура [9, с. 186].

Терміни судових процедур банкрутства згідно Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» відображені в таблиці (додаток А).

Всі процедури є відмінними, кожна з них має свою специфіку та призначення. У них сконцентровано певні юридичні приписи та дозволи. Так, у процедурі розпорядження майном і ліквідації переважають юридичні розпорядження, а в санації та мировій угоді – дозвільні норми. Фінансово оздоровлюється боржник у таких двох процедурах як санація та мирова угода.

Перевагою процедур банкрутства є те, що приватні особи-учасники майнових відносин самі обирають ту форму розв'язання проблем

заборгованості, яка їм видається більш ефективною у кожній конкретній ситуації. За допомогою ініціювання порушення процедури реорганізації суб'єкти права виходять зі стану критичної неплатоспроможності. Згідно з існуючою практикою умови реорганізації розробляються разом з кредиторами, а схвалені плани виконуються під наглядом суду. У результаті, платежі за основним боргом відстрочуються на певний строк, узгоджуються шляхи розв'язання проблем заборгованості із застосуванням розстрочки та/або відстрочки виконання зобов'язань, можливе списання боргів, а нарахування штрафних санкцій, пов'язаних з обслуговуванням боржника, на період рекрутизації зупиняється. Такі правові засоби допомагають зберегти майно, яке потім повинно перейти іншому власнику, і таким чином залишитися в цивільному обороті [7, с. 101-102].

Наслідками провадження справи про банкрутство є або оголошення суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом і його ліквідація, або шляхом санації відновлення платоспроможності боржника [9, с. 186].

Кожна процедура має свою специфіку та призначення. У судових процедурах сконцентровано юридичні приписи та дозволи. Так, у процедурах розпорядження майном і ліквідації переважають юридичні розпорядження, а в санації та мировій угоді - дозволи. Фінансове оздоровлення боржника здійснюється у двох процедурах - санації та мирової угоди.

Отже, перевагою процедур банкрутства є те, що приватні особи – учасники майнових відносин самі обирають ту форму розв'язання проблем заборгованості, яка їм видається більш ефективною в кожній конкретній ситуації. За допомогою ініціювання порушення процедури реорганізації суб'єкта права виходять зі стану критичної неплатоспроможності.

РОЗДІЛ 2.

ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУДОВИХ ПРОЦЕДУР, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО

2.1. Розпорядження майном боржника, санація та мирова угода

Стаття 4 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» передбачає чотири види процедур у справах про банкрутство: розпорядження майном, санація, ліквідація та мирова угода.

Першою судовою процедурою, що застосовується до боржника, після порушення провадження у справі про банкрутство, є розпорядження його майном.

Розпорядження майном боржника є обов'язковою судовою процедурою у будь-якій справі про банкрутство. Вона є системою заходів щодо нагляду та контролю за управлінням та розпорядженням майном боржника. Мета даної процедури полягає в забезпеченні збереження та ефективного використання майнових активів боржника та проведення аналізу його фінансового становища. Її дійснення покладається на розпорядника майном боржника. Дана особа призначається суддею після порушення провадження у справі про банкрутство фізичної особи (це може бути і суб'єкт підприємницької діяльності), яка отримала в установленому порядку ліцензію арбітражного керуючого і не є заінтересованою особою стосовно боржника та кредиторів. В судовій практиці процедура розпорядження майном вводиться на підготовчому засіданні суду, причому не має значення те, хто є ініціатором порушення справи про банкрутство - боржник або кредитор. При проведенні процедур банкрутства інтереси кредиторів представляє комітет кредиторів, який обирається на зборах кредиторів [11, с.58]:

Серед основних функцій судової процедури розпорядження майном боржника виділяють регулятивну, контрольню-наглядову, забезпечувальну й аналітичну. Зазначені функції упорядковують матеріальні та процесуальні

правовідносини між сторонами та учасниками процедури, забезпечуючи захист інтересів кредиторів і права боржника [10, с.18]:

Розпорядник майна призначається на строк до шість місяців, проте може бути продовжений чи скорочений судом за клопотанням розпорядника, комітету кредиторів чи власника майна боржника.

Завдання процедури розпорядження майном полягають у: 1) виявленні та збереженні майна боржника; 2) виявленні кредиторів; 3) складенні та затвердженні реєстру грошових вимог кредиторів (тобто формується пасив); 4) формуванні представницьких органів кредиторів (збори та комітет кредиторів); 5) прийнятті рішення про перехід на наступну стадію процедури визнання господарюючого суб'єкта банкрутом.

При проведенні даної процедури боржник може одночасно задовольнити вимоги усіх кредиторів відповідно реєстру повністю чи частково в однаковому для всіх пропорційному відношенні до вимог кожного кредитора (за згодою комітету кредиторів та розпорядника майна). Проведення таких розрахунків свідчить про відновлення платоспроможності боржника, і господарський суд припиняє провадження у справі про банкрутство. У всіх інших випадках процедура розпорядження майном боржника завершується однією з подальших судових процедур банкрутства, кожна з яких не є обов'язковою сама по собі, однак принаймні один з них має бути застосована.

Останнім заходом розпорядження майном боржника є підсумкове засідання господарського суду, на якому за клопотанням комітету кредиторів виноситься ухвала про проведення санації боржника або приймається ухвала про оголошення боржника банкрутом і відповідно відкриття ліквідаційної процедури.

Санацією боржника є система заходів, що здійснюється під час провадження у справі про банкрутство, яка має за мету оздоровлення фінансово-господарського становища боржника та задоволення вимог кредиторів в повному обсязі або частково. Вона може включати

кредитування, реорганізацію, в тому числі зміну організаційно-правової форми боржника, зміну форми власності, системи управління боржника тощо [11, с. 59].

Таку процедуру мають право ініціювати боржник або кредитор. Вона може бути запроваджена за наявності наступних складових:

- відповідної письмової згоди власника майна (органу, уповноваженого управляти майном боржника);
- відповідної письмової згоди кредиторів, сумарно вимоги яких перевищують 50% кредиторської заборгованості боржника згідно з даними його бухгалтерського обліку;
- плану санації, який письмово погоджується усіма забезпеченими кредиторами та схвалений загальними зборами кредиторів боржника [23, с.50-51].

Кредитори повинні обумовити найголовніші питання щодо проведення санації, зокрема, погодити кандидатуру керуючого санацією, вибору інвестора та схвалити запропонований план санації (типова форма плану санації боржника у справі про банкрутство відображено у Додатку Б).

Залежно від глибини кризового стану підприємства та умов надання йому зовнішньої допомоги розрізняють два основних види санації:

1) без зміни статусу юридичної особи санованого підприємства (зазвичай така санація здійснюється для допомоги господарюючому суб'єкту в усуненні його неплатоспроможності, якщо його кризовий стан є тимчасовим);

2) зі зміною статусу юридичної особи санованого підприємства (така форма санації носить назву реорганізації підприємства і вимагає здійснення ряду реорганізаційних процедур, пов'язаних зі зміною його форми власності, організаційно-правової форми діяльності та ін. Вона здійснюється при досить серйозному кризовому стані підприємства) [22, с. 200].

Процедура санації боржника до порушення провадження у справі про банкрутство не може перевищувати строк дванадцять місяців з дня

затвердження судом певного плану санації. Протягом дії цієї процедури не може бути порушуватися за заявою боржника справу про банкрутство або за заявою будь-якого кредитора, а також діє мораторій на задоволення вимог кредиторів [23, с.53].

Провадження у справі припиняється тоді, коли після виконання всіх запланованих заходів згідно плану санації боржник став платоспроможним, тобто погасив борги. У випадку часткової реалізації заходів санація може перейти у підписання мирової угоди або процедуру ліквідації.

Одним з основних засобів реалізації заходів щодо формування правових механізмів, спрямованих на запобігання банкрутства й ліквідації боржника, стало укладення мирової угоди між боржником і його кредиторами (типова форма мирової угоди у справі про банкрутство відображена в Додатку В).

У сучасній юридичній літературі мировою угодою називають укладену сторонами й затверджену судом угоду, відповідно до якої позивач і відповідач шляхом взаємних уступок ліквідують цивільно-правовий спір, що виник між ними. це розпорядчий документ сторін як процесуального, так і матеріального права, оскільки, укладаючи мирову угоду, сторони розпоряджаються своїм процесуальним, а також суб'єктивним матеріальним правом і охоронюваним законом інтересом. У мировій угоді передбачається наявність двох груп умов: обов'язкові та факультативні. Обов'язковими умовами є пункти щодо умов, розміру і строків виконання зобов'язань обома сторонами або однією стороною перед іншою. Крім обов'язкових умов, мирова угода може містити й факультативні умови (про відстрочку або розстрочку виконання зобов'язань, уступка права вимоги, визнання боргу або зменшення його розміру та інше). Умови мирової угоди обов'язково повинні безпосередньо стосуватися предмета позову, що виключає зазначення в ній дій, коштів чи майна, які не відносяться до цього предмета. У зв'язку з цим не можуть включатися до мирової угоди умови щодо застосування неустойки (штрафу, пені) за невиконання її умов [13, с. 110-112].

Мирова угода набуде чинності тільки після затвердження господарським судом. Недійсною мирову угоду має право визнати тільки господарський суд, а ініціювати це може будь-який з конкурсних кредиторів. Зрозуміло, що для цього необхідні певні підстави .

У результаті складання мирової угоди між боржником та кредиторами підприємство одержує можливість працювати далі у нормальному режимі, оскільки всі його борги або прощаються або пролонгуються. При цьому варто спільно розробити бізнес-план розвитку об'єкта, який повинен сприяти ефективній діяльності та майбутнім розрахункам з кредиторами [21, с. 203].

Отже, на відміну від інших процедур мирова угода є універсальною. Вона не має самостійного значення і проявляється в інших судових процедурах. Мирову угоду можна застосувати на будь-якій стадії процедури банкрутства, її завданням є досягнення згоди між кредиторами і боржником щодо врегулювання боргу і відновлення платоспроможності господарюючого суб'єкта.

2.2. Ліквідаційна процедура у справах про банкрутство

Особливості здійснення ліквідаційної процедури банкрута, ліквідація якого розпочиналась у загальному цивільно-правовому порядку, законодавець виклав у ст. 95 Закону. Згідно з ч. 1 ст. 95, якщо вартості майна боржника-юридичної особи, щодо якого прийнято рішення про ліквідацію, недостатньо для задоволення вимог кредиторів, така юридична особа ліквідується в порядку, передбаченому цим Законом. У разі виявлення зазначених обставин ліквідатор (ліквідаційна комісія) зобов'язаний звернутися до господарського суду із заявою про порушення справи про банкрутство такої юридичної особи [2].

За змістом ч. 1 ст. 95 встановлено, що суб'єктом, до якого застосовуються особливості, передбачені цією статтею, є будь-яка юридична особа, щодо якою прийнято рішення про ліквідацію й вартості майна якої недостатньо для задоволення вимог кредиторів, про що вказано у ч. 1 ст. 95 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Ліквідаційна процедура у справах про неспроможність - це остання, четверта процедура, яка застосовується до боржника - суб'єкта господарювання - в разі визнання його банкрутом. Ліквідаційна процедура може бути:

1) наслідком судових процедур, за результатами застосування яких не вдалося відновити платоспроможність боржника (при застосуванні загального порядку провадження у справі про неспроможність);

2) самостійною процедурою, яка не потребує попереднього застосування інших судових процедур (при застосуванні спрощеного порядку провадження у справі про неспроможність) [14, с. 67].

До суду із заявою про порушення провадження у справі про банкрутство з підстав, передбачених ч. 1 ст. 95 має право звернутись ліквідатор (ліквідаційна комісія) тільки за умови здійснення загальної

цивільно-правової процедури. Якщо така вимога не дотримана заявником, слід припинити провадження у справі за п. 1-1 ст. 80 ГПК України.

Частиною 2 ст. 95 Закону передбачено, що за результатами розгляду заяви про порушення справи про банкрутство юридичної особи, майна якої недостатньо для задоволення вимог кредиторів, господарський суд визнає боржника, який ліквідується, банкрутом, відкриває ліквідаційну процедуру, призначає ліквідатора в порядку, встановленому цим Законом для призначення розпорядника майна. Про відкриття ліквідаційної процедури суд виносить постанову (додаток Г) та в ході судових процедур інші ухвали (додаток Д). Обов'язки ліквідатора можуть бути покладені на голову ліквідаційної комісії (ліквідатора) незалежно від наявності у нього статусу арбітражного керуючого. Вирішення питання щодо визнання боржника банкрутом здійснюється в судовому засіданні, що проводиться не пізніше чотирнадцяти днів після порушення провадження у справі в загальному порядку, визначення цим Законом. У разі надходження до суду заяви про порушення провадження у справі про банкрутство з підстав, передбачених ст. 95 Закону України про банкрутство, виходячи із загальних положень, слід прийняти заяву до розгляду про що виноситься ухвала суду. Судове засідання проводиться не пізніше чотирнадцятого дня з дня винесення ухвали про прийняття заяви про порушення справи про банкрутство [2].

Норма ч. 6 ст. 95 Закону про банкрутство встановлює обов'язок власників солідарно відповідати за зобов'язаннями ліквідованої юридичної особи за умови порушення ними вимог ч. 1 ст. 95 Закону.

Ліквідатор має право самостійно проводити торги на аукціоні відповідно до чинного законодавства або залучити на підставі договору організатора аукціону, яким може бути юридична особа, яка відповідно до установчих документів має право проводити торги. Організатор аукціону не може бути заінтересованою особою стосовно кредитора чи боржника.

Особливості продажу майна на аукціоні встановлюються ст. 49 Закону, згідно якої продаж майна, яке належить боржнику в провадженні у справі

про банкрутство здійснюється в порядку, встановленому Законом, шляхом проведення торгів у вигляді аукціону, за винятком майна, продаж якого, відповідно до законодавства України, здійснюється шляхом проведення закритих торгів [2].

Таким чином, з дня визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури:

- підприємницька діяльність банкрута завершається закінченням технологічного циклу з виготовлення продукції у разі можливості її продажу;

- строк виконання всіх грошових зобов'язань банкрута та зобов'язань щодо сплати податків і зборів вважається таким, що настав;

- припиняється нарахування неустойки (штрафу, пені), процентів та інших видів економічної відповідальності по всіх видах заборгованості банкрута ;

- відомості про фінансове становище перестають бути конфіденційними чи становити встановлено комерційну таємницю ;

- укладення угод, пов'язаних з відчуженням майна банкрута чи передачею його майна третім особам можливе лише в порядку передбаченим ліквідаційною процедурою

- скасовується арешт, накладений на майно боржника, визнаного банкрутом, чи інші обмеження щодо розпорядження майном такого боржника .

- вимоги за зобов'язаннями боржника, визнаного банкрутом, що виникли під час проведення процедур банкрутства, можуть пред'являтися тільки в межах ліквідаційної процедури.

Отже, ліквідаційну процедуру можна вважати найбільш нерегульованою з боку законодавця. І з цим слід погодитись. Тому що, найбільша кількість порушень зареєстрована саме під час процедур, пов'язаних з ліквідацією. Стадія ліквідації у процедурі провадження справи про банкрутство є завершальною, і, ліквідатор змушений виявити більш

майна банкрута для його розпродажу з метою задоволення грошових вимог кредиторів. Кредитори мають право повного контролю за діями ліквідатора, що зумовлює грошові надходження до банкрута, а разом з цим і пропорційну виплату кожному кредитору .

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

За своєю суттю банкрутство є невід'ємною частиною ринкової економіки, природним процесом конкурентної боротьби, у ході якої слабкі підприємства вибувають з цього процесу, а держава натомість отримує економічно міцних, конкурентоздатних суб'єктів господарювання. У той же час у процесі банкрутства набули поширення порушення законодавства, що його регулює, факти фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства та незаконних дій у разі банкрутства, що й визначає актуальність вказаної проблеми. Багаторічний досвід застосування Закону "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" свідчить, що правовий механізм банкрутства використовується суб'єктами господарювання як для реального відновлення платоспроможності боржників, так і для ухилення від майнової відповідальності перед контрагентами та бюджетом. Суб'єкти господарської діяльності не тільки перестали боятися процедури банкрутства, але й навчилися користуватися і навіть зловживати лояльністю законодавця до неплатоспроможних підприємств та прогалинами чинного законодавства .

Ефективність, швидкість, послідовність і вартість процедури банкрутства, а також наявність спеціального державного органу, наділеного відповідними функціями, є важливими показниками, що впливають на результативність ведення бізнесу суб'єктами господарської діяльності в будь-якій країні. Досконале регулювання сфери банкрутства в Україні повинно стати дієвим засобом оздоровлення економіки, оскільки в іншому випадку наявні проблеми в сфері банкрутства призупинять розвиток країни та заважатимуть залученню інвесторів до роботи в рамках фінансово-економічного сектору нашої держави [22, с. 26].

Проблеми, що виникають при розгляді справ про банкрутство, зумовлені, насамперед, недосконалістю чинного законодавства про відновлення платоспроможності та наявними прогалинами і колізіями з іншими галузями законодавства, в окремих випадках - недостатнім рівнем кваліфікації суддів, які розглядають дану категорію справ, і накінець, недобросовісністю, а інколи і зловживанням з боку учасників провадження у справах про банкрутство.

Відповідно аналізу розвитку права різних країн світу слід зазначити, що нормативно-правове регулювання банкрутства є основою однієї з найдинамічніших сфер законодавства країн із ринковою економікою. Протягом перших тринадцяти років нового тисячоліття відбувся перегляд чинного законодавства про банкрутство із внесенням істотних змін до спеціальних законів значної кількості країн світу, враховуючи майже всі держави з перехідною економікою. Такі процеси зумовлені необхідністю пристосування ринкових механізмів до різної економічної проблематики в окремих країнах і світі загалом, до того, вони досить швидко змінюють свої сутнісні характеристики [22, с. 26].

У світовій практиці законодавство про банкрутство розвивалося двома зовсім різними шляхами. Один із них мав за основу принципи британської моделі, яка розглядала банкрутство як засіб повернення боргів кредиторам, що, відповідно, супроводжувалося ліквідацією боржника. Базою іншого шляху було закладено в американській моделі, основна мета якої полягає в реабілітації підприємства та відновленні його платоспроможності. Однак останнім часом спостерігається тенденція до поєднання та зближення цих моделей у законодавствах розвинених держав [19, с. 21].

Слід зазначити, що більшість банкрутств в Україні припадає переважно на підприємства малого бізнесу та комерційні структури приватної форми. Випадки банкрутств великих промислових підприємств бувають доволі рідко, оскільки такі структури є фінансово міцнішими, а держава часто надає їм певну фінансову підтримку. Як свідчить практика, ніодне велике збиткове

українське підприємство з великими обсягами простроченої заборгованості досі не збанкрутувало: процедура банкрутства застосовується переважно до невеликих приватних компаній у сфері торгівлі, що негативно впливає не лише на збанкрутілі підприємства як такі, а й на їхніх кредиторів, працівників, партнерів, державу та її економіку в цілому. Як наслідок, держава втрачає платників податків, працівники – робочі місця, а кредитори не можуть забезпечити повернення своїх коштів у повному обсязі. Основною причиною такого стану речей, безумовно, є неврегульованість цих питань у рамках українського законодавства.

Ускладнюють провадження у справах суперечності, які містяться в Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". Наприклад, в окремих його положеннях наводяться відмінні визначення ознак неплатоспроможності. Починаючи з того, що такою ознакою є просто неспроможність підприємства в певний момент розрахуватись із боргами і закінчуючи тим станом, коли вже є підстави для порушення справи про банкрутство, тобто коли неплатоспроможного підприємця вже можна визнати боржником на законних підставах. У Законі зазначено, що відновлена платоспроможність вважається такою, коли немає ознак банкрутства. Поняття банкрутства визначається як неплатоспроможність боржника, що може бути відновлена тільки через ліквідаційну процедуру. У зв'язку з цим, маємо різні визначення неплатоспроможності.

Про наявність доволі серйозних проблем у сфері правовідносин, зростання кількості порушень законодавства свідчить і практика роботи правоохоронних та контролюючих органів влади. На ефективність боротьби із зазначеними злочинами негативно впливають колізії в окремих положеннях, що регулюються нормами кримінального і господарського права. Так, відповідно статей 218-221 Кримінального кодексу України (далі – КК України) великою матеріальною шкодою вважається сума, яка в п'ятсот і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян [3].

Водночас, справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора до боржника сукупно становлять не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати. Така неузгодженість між нормами статей 218-219 КК України та ст.6 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" дає підстави не вважати злочином, передбаченим статтями КК України, випадок, коли заява не є підставою для порушення справи про банкрутство. За таких умов значна частина фіктивних банкрутств і доведень до банкрутства не підпадають під дію кримінального закону, а винні особи в їх вчиненні, залишаються непокараними.

У більшості країн із розвиненою ринковою економікою (Сполучені Штати Америки, Канада, Велика Британія, Австралія, Швеція, Нідерланди й інші) є один із ключових елементів сучасної системи економічної неспроможності – спеціальний державний орган (відомство), що має конкретно визначені обов'язки з питань банкрутства. До повноважень таких органів належить контроль за імплементацією законодавства і підготовка рекомендацій щодо дій уряду в даній галузі. Іншими важливими елементами системи неспроможності є законодавство, судова система, інститут фахівців і механізми забезпечення розуміння необхідності банкрутства підприємств у суспільстві [20, 126].

Науковець Суббот А., узагальнивши відомості щодо механізму діяльності зарубіжних державних органів із питань банкрутства, виокремлює їхні функції і повноваження:

- 1) розроблення законодавства та законодавча ініціатива у сфері банкрутства;
- 2) збирання, аналіз і надання уряду статистичної інформації щодо справ про неспроможність;
- 3) збирання і аналіз результатів та виявлення наслідків виконання різних рішень у справах про банкрутство;

- 4) вироблення рекомендацій уряду щодо державної політики у сфері неспроможності;
- 5) організація системи підготовки, оцінки професійного рівня та ліцензування фахівців у сфері банкрутства;
- 6) розроблення і забезпечення дотримання правил надання винагороди арбітражним керуючим;
- 7) організація контролю за окремими аспектами діяльності арбітражних керуючих: дотриманням професійно-етичного кодексу; наданням звітності щодо виявлених активів; належним та своєчасним інвестуванням грошових надходжень; належним розподілом засобів від реалізації активів; правильним визнанням позовів; збереженням чи анулюванням бухгалтерської звітності, що затверджується судом; одержанням винагороди у чіткій відповідності із затвердженою шкалою та правилами її схвалення;
- 8) консультування суддів, юристів і фахівців у сфері банкрутства;
- 9) виконання функцій конкурсного керуючого у разі ліквідації підприємств із малими активами;
- 10) забезпечення виплат заборгованостей із заробітної плати та вихідної допомоги працівникам неспроможних підприємств у разі недостачі конкурсної маси;
- 11) контроль за інформацією стосовно підприємств-боржників;
- 12) контроль за якістю управління неспроможними підприємствами, виявлення випадків несумлінного чи некомпетентного управління, вживання заходів задля дискваліфікації невідповідальних директорів;
- 13) захист інтересів суспільства шляхом виявлення серйозних порушень під час управління підприємствами (наприклад, підробка інвестиційних засобів, маніпуляції із біржовими акціями, незаконне відчуження активів, ведення аморального чи безчесного бізнесу), а також втручання в діяльність таких підприємств – аж до порушення в судах справ про визнання їх банкрутами;

14) захист інтересів великих груп дрібних кредиторів (вкладників, акціонерів) під час здійснення процедур неспроможності [22, с. 27].

З огляду на вищезазначене, варто було б уніфікувати й гармонізувати норми права в сфері банкрутства задля створення економічного порядку, що має підтримуватися завдяки застосуванню ефективних правових способів розв'язання проблем заборгованості, якими є механізм банкрутства.

Для розв'язання цієї проблеми до чинного законодавства України з питань неплатоспроможності доцільно було б внести такі зміни:

1) зменшити строк визначення фінансово-економічного становища боржника та надання пропозицій арбітражного керуючого щодо можливого варіанту врегулювання проблеми заборгованості неплатоспроможного боржника до 1–2 місяців;

2) удосконалити термінологію чинного Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та загальну законодавчу юридичну техніку в даній сфері;

3) скоротити термін процедури розпорядження майном боржника, який згідно з чинним законодавством безпідставно становить шість місяців. За рахунок раціонального упорядкування алгоритму завдань, що мають виконуватися в рамках процедури розпорядження майном, варто скоротити цей строк до двох місяців;

4) передбачити адміністративну відповідальність за свідомо неправдиве оголошення суб'єкта господарської діяльності банкрутом; звернення до суду громадянина-засновника чи власника боржника із заявою про визнання його банкрутом за наявної можливості задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі; створення або збільшення фінансової неспроможності суб'єкта господарської діяльності [16, с. 321-325; 18].

Для усунення недоліків законодавства про банкрутство потрібно опрацювати концепцію його реформування. Логічно було б створити спільну робочу групу з практиків, представників господарських судів, департаменту

агентства з питань банкрутства, вчених, які б розробили якісно новий законопроект про банкрутство.

Врахування викладених пропозицій щодо подальшого вдосконалення законодавства про банкрутство надасть Україні стати рівноправним і передбачуваним учасником як світового так і європейського співтовариств.

ВИСНОВКИ

Правове регулювання відносин у сфері банкрутства спрямоване на відновлення платоспроможності суб'єкта господарювання із застосуванням реабілітаційних заходів через судові процедури, у свою чергу відносини банкрутства ґрунтуються на використанні ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів, внаслідок неможливості відновлення платоспроможності господарюючого суб'єкта. Законодавством визначено юридичний факт трансформації відносин неплатоспроможності у відносини банкрутства, якими є встановлення господарським судом факту неспроможності виконати свої зобов'язання перед кредиторами не інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури.

Правовідносини, що виникають у справах про банкрутство, характеризуються специфічним складом суб'єктів, об'єкта та юридичного змісту. Суб'єктами правовідносин у справах про банкрутство є господарський суд та учасники провадження у справі. Закон відносить боржника та кредиторів до сторін у справі про банкрутство. Статус інших учасників провадження, обсяг їх прав і обов'язків визначається Законом та Господарським-процесуальним Кодексом України. Обмеження прав сторін в рамках провадження у справах про банкрутство, зумовлено конкурсним характером провадження.

Порушення справи про банкрутство зумовлює виникнення правовідносин процесуального характеру між господарським судом та іншими учасниками провадження. Процесуальні правовідносини, разом з іншими правовідносинами неспроможності, утворюють цілісну систему правового регулювання. Роль процесуальних відносин полягає у практичній реалізації норм інституту неспроможності при здійсненні провадження у справах про банкрутство.

Провадження у справі про банкрутство, складається із окремих стадій, що є самостійними етапами розгляду справи. На склад стадій провадження істотно впливає наявність особливого порядку розгляду справ про банкрутство та необхідність застосування до боржника передбачених Законом судових процедур. З урахуванням традиційних наукових підходів та особливостей порядку розгляду справ даної категорії виділяються наступні стадії судового провадження: порушення провадження у справі; підготовка справи до розгляду в основному засіданні суду; судовий розгляд справи про банкрутство та застосування до боржника процедур банкрутства; припинення провадження у справі. Кожний із вказаних етапів характеризується ознаками стадії провадження.

Судові процедури – правові форми, в рамках яких виникають, здійснюються та припиняються правовідносини між учасниками банкрутства у межах судового провадження. Шляхом застосування судових процедур вирішується питання врегулювання боргових зобов'язань між сторонами.

Шляхом введення тієї чи іншої судової процедури господарським судом здійснюється обмеження правосуб'єктності конкретної сторони (боржника, кредитора). Змістовно обмеження здійснюється в інтересах визначеної сторони з метою створення загальних умов для рівномірного врахування пріоритетних інтересів та заявлених вимог.

Особливості судових процедур обумовлені змістом останніх. Зміст введення процедури розпорядження майном ґрунтується на необхідності удосконалення внутрішнього та зовнішнього менеджменту неплатоспроможного господарюючого суб'єкта. Мирова угода, на відміну від ліквідаційної процедури є відображенням універсального компромісного підходу вирішення проблеми заборгованості. Санація, у свою чергу, є пріоритетною судовою процедурою в рамках якої має вирішуватись основне завдання – фінансове оздоровлення господарюючого суб'єкта. У сукупності, відповідні процедури становлять правовий інструментарій судового врегулювання відносин неплатоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Постанова Вищого господарського суду України «Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство» від 17.12.2013 року № 15 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0015600-13>
5. Постанова Верховного Суду України «Про судову практику у справах про банкрутство» від 18.12.2009 року № 15 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-09>
6. Актуальні проблеми господарського права [ред. В. С. Щербина]. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 528 с.
7. Бірюков О. М. Сучасний стан розвитку законодавства про банкрутство / О. М. Бірюков // Університетські наукові записки. - 2008. - № 4. - С. 100-103.
8. Бутирський А. А. Правове регулювання банкрутства [Текст] : конспект лекцій / А. А. Бутирський ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2013. - 55 с.
9. Волконський Є. В. Актуальні питання банкрутства за законодавством України в умовах розбудови правової держави / Є. В. Волконський // Наше право. - 2013. - № 7. - С. 184-188.
10. Грудницька С. М. Питання удосконалення розпорядження майном боржника у процедурі банкрутства / С. М. Грудницька, С. В. Мінковський // Економіка та право. Серія : Право. - 2015. - № 2. - С. 17-24.

11. Заболотній С. В. Правове регулювання судових процедур банкрутства та порядок їх застосування / С. В. Заболотній // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2010. - № 2. - С. 58-61
12. Заярна Н. М. Підходи регулювання банкрутства господарюючих суб'єктів з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду / Н. М. Заярна, Р. І. Мігальчич // Інноваційна економіка. - 2013. - № 1. - С. 312-315.
13. Згама А. О. Деякі аспекти укладення мирової угоди у господарському процесі / А. О. Згама // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. - 2013. - Вип. 5. - С. 110-113.
14. Козирєва В. П. Ліквідаційна процедура у справах про неспроможність окремі питання категоріального апарату та підстави застосування / В. П. Козирєва, І. М. Вертузаєва // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. - 2010. - № 1. - С. 64-68.
15. Кривобоков А. Д. Актуальні питання банкрутства як правового механізму регулювання підприємницької діяльності : сторони у справі про банкрутство / А. Д. Кривобоков // Наше право. - 2013. - № 6. - С. 172-174.
16. Мірошниченко О. Ю. Інститут банкрутства як інструмент регулювання діяльності неплатоспроможних підприємств / О. Ю. Мірошниченко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – Т. 1. – Вип. 27. – К.: Київський університет, 2012. – С. 321–331.
17. Поляков Б. М. Законодавство України про банкрутство: теорія та практика його застосування. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 240 с.
18. Пригуза П. Д. Доктрина права неплатоспроможності – чи потрібна вона Україні / П. Д. Пригуза. – 21 листопада 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bankruptcy.com.ua/lang/ru/doktrina-prava-neplatospromozhnosti-chi-potribna-vona-ukraini/>
19. Радзивілюк В. В. Теоретичні проблеми запобігання банкрутству (неспроможності) [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 /

Радзивілюк Валерія Вікторівна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2014. - 31 с.

20. Репецький В. М. Правове регулювання банкрутства [Текст] : навч. посіб. / Репецький В. М., Попадюк С. С. ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. - 175 с.

21. Соболев Д. Інституційне забезпечення інституту банкрутства / Д. Соболев // Дослідження міжнародної економіки. - 2011. - Вип. 4. - С. 195-207.

22. Суббот А. Шляхи вдосконалення механізму процедури банкрутства в Україні на основі міжнародного досвіду / А. Суббот // Віче. - 2014. - № 18. - С. 24-28.

23. Татькова З. Санація як вихід із фінансової кризи / З. Татькова // Слово Національної школи суддів України. - 2013. - № 2. - С. 48-57.

ДОДАТКИ

Додаток А Терміни судових процедур банкрутства згідно Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Додаток Б Типова форма плану санації боржника у справі про банкрутство.

Додаток В Типова форма мирової угоди у справі про банкрутство.

Додаток Г Постанова Господарського суду Чернігівської області від 21 червня 2012 р.

Додаток Д Ухвала Господарського суду Чернігівської області від 15 вересня 2015 р.

Терміни судових процедур банкрутства згідно Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»

<i>Судова процедура</i>	<i>Терміни</i>
Підготовче засідання суду	Протягом 14 днів з дня винесення ухвали про прийняття заяви про порушення справи про банкрутство (за наявності поважних причин – протягом 30 днів)
Складення та подання на затвердження до господарського суду реєстру вимог кредиторів	Протягом 1 місяця та 20 днів після дати проведення підготовчого засідання
Попереднє засідання господарського суду	Протягом 2 місяці та 10 днів (у разі великої кількості кредиторів – не пізніше 3 місяців після дати проведення підготовчого засідання суду)
Процедура розпорядження майном боржника	115 календарних днів (за вмотивованим клопотанням може бути продовжена ще до 2 місяців)
Строк проведення інвентаризації розпорядження майном боржника	Не може перевищувати 2 місяців (у разі значного обсягу майна – 3 місяців після дати проведення підготовчого засідання суду)
Збори кредиторів	Письмове повідомлення про місце і час проведення – протягом 10 днів після винесення ухвали за результатами попереднього засідання суду
Підсумкове засідання суду	По закінченні процедури розпорядження майном боржника
Процедура санації	На 6 місяців (за вмотивованим клопотанням може бути продовжено не більше ніж на 12 місяців)
Ліквідаційна процедура	12 місяців

Типова форма плану санації боржника у справі про банкрутство

“Схвалено”

Комітетом кредиторів

“ _____ ”

(найменування боржника)

“Схвалено”¹

Зборами кредиторів

“ _____ ”

(найменування боржника)

Протокол від _____ року № _____
Голова комітету кредиторів

(підпис)

(П.І.Б.)

Протокол зборів кредиторів
від _____ року № _____

“Погоджено”²

_____

(орган, уповноважений управляти майном)

(посада)

(підпис)

(П.І.Б.)

_____

(дата)

М.П.

“Затверджено”³

Забезпечені кредитори:

_____ *

(найменування, код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб))

(посада)

(підпис)

(П.І.Б.)

_____

(дата)

М.П.

План санації

_____

(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)

справа про банкрутство № _____, порушена _____

(найменування суду, дата порушення)

I. Вступ (передмова)

План санації розроблено _____

(найменування арбітражного керуючого)

відповідно до Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”.

Метою плану санації є _____ *

II. Загальна інформація щодо справи про банкрутство

_____

(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)

(дата порушення справи про банкрутство, номер справи про банкрутство, найменування суду, кредитор, який ініціює справу про банкрутство, дата

затвердження реєстру вимог кредиторів, загальний розмір вимог кредиторів тощо): _____* .

III. Загальна характеристика боржника (реквізити, види господарської діяльності, значення для економіки України, організаційна структура, частка державної власності тощо): _____* .

IV. Аналіз фінансової, господарської, інвестиційної діяльності боржника, його становища на ринках на дату порушення справи про банкрутство _____* .

V. Заходи з відновлення платоспроможності _____* .

VI. Погашення вимог кредиторів:

№ з/п	Найменування, код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб) кредитора	Вимоги кредитора (розмір та черговість)	Графік погашення вимог

* .

VII. Заходи щодо забезпечення охорони державної таємниці _____* .

VIII. Прогноз соціально-економічних наслідків проведеної санації: _____* .

IX. Прикінцеві положення (умови та порядок внесення змін до плану санації тощо) _____* .

Керуючий санацією _____

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)

Інвестори⁴ _____

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)

* Кількість рядків визначається обсягом тексту.

¹ У разі схвалення плану санації боржника в процедурі розпорядження майном.

² Для державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує п'ятдесят відсотків.

³ У разі наявності забезпечених кредиторів.

⁴ У разі наявності інвесторів.

Типова форма мирової угоди у справі про банкрутство

“Схвалено”

Комітетом кредиторів

“ _____ ”

(найменування боржника)

Протокол від _____ року № _____

Голова комітету кредиторів

_____
(підпис) (П.І.Б.)

“Схвалено”

Забезпеченими кредиторами

_____ *

(найменування, код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб))

_____
(посада) (підпис) (П.І.Б.)

_____
(дата) М.П.

“Погоджено”¹

_____
(орган, уповноважений управляти майном)

_____
(посада) (підпис) (П.І.Б.)

_____
(дата) М.П.

Мирова угода
у справі № _____ про банкрутство
боржника _____,
(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)
порушеній _____
(найменування суду, дата порушення)

Мирова угода

_____
(місце укладення)

_____
(дата укладення)

I. Загальні положення

1.1. Боржник _____ в особі _____, який діє на
(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)

підставі _____, та

кредитори боржника в особі голови комітету кредиторів
_____, який діє на підставі _____.
(П.І.Б.)

1.2. Треті сторони у справі про банкрутство _____
(найменування та реквізити) *

уклали мирову угоду у справі про банкрутство
_____, порушеній _____ за
(найменування боржника) (найменування суду, дата порушення)

заявою _____ з метою розрахунків з кредиторами та
(реквізити)

відновлення платоспроможності боржника на умовах та в порядку,
визначених цією мировою угодою.

II. Предмет мирової угоди

Мирова угода укладена щодо вимог, включених до реєстру вимог кредиторів,
а саме: _____*

III. Порядок і строки виконання зобов'язань боржника

3.1. Умови та порядок виконання зобов'язань боржника _____*

3.2. Строки виконання зобов'язань боржника _____*

IV. Прикінцеві та інші положення

**Керівник боржника/арбітражний
керуючий (керуючий санацією,
ліквідатор), який виконує
повноваження органів управління
та керівника боржника**

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

**Голова комітету
кредиторів**

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

**Керівник третьої особи/суб'єкт
підприємницької діяльності – фізична особа**

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

**Керівник органу державної
податкової служби за місцезнаходженням
боржника**

_____
(підпис)

_____
(П.І.Б.)

* Кількість рядків визначається обсягом тексту.

¹ Для державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує п'ятдесят відсотків.

² Якщо мирова угода містить умови про виконання зобов'язань боржника третьою особою.

³ Якщо умови мирової угоди передбачають розстрочку чи відстрочку або прощення (списання) боргів чи їх частини.

Господарський суд Чернігівської області

14000 м. Чернігів, проспект Миру 20

44-62

Тел. 7-99-18, факс 7-

ПОСТАНОВА

Іменем України

"21" червня 2012 р.

Справа № 5028/21/86/2012

Кредитор: Управління Пенсійного фонду України в Бобровицькому районі, вул.Незалежності, 50, м. Бобровиця, Бобровицький район, Чернігівська область, 17400

Боржник: Відкрите акціонерне товариство "Бобровицький райагротехсервіс", вул. Незалежності, 183, м. Бобровиця, Бобровицький район, Чернігівська область, 17400

Предмет спору: про порушення справи про банкрутство

Суддя С.В. Белов

Представники сторін:

Кредитор: ОСОБА_1, довіреність № 4647/01 від 26.03.2012 року, головний спеціаліст-юрисконсульт УПФУ в Бобровицькому районі Чернігівської області.

Боржник: не з'явився.

Розглядається заява про банкрутство відкритого акціонерного товариства "Бобровицький райагротехсервіс".

Обставини справи:

Кредитором подано заяву про визнання боржника банкрутом на підставі ст. 52 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом",

оскільки останнім не ведеться підприємницька діяльність і не сплачується заборгованість перед УПФУ.

Відкрите акціонерне товариство "Бобровицький райагротехсервіс" зареєстровано Бобровицькою районною державною адміністрацією 28.03.1996 року як юридична особа та включене до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців.

Надані кредитором документи підтверджують, що розмір вимог до боржника становить 13242,43 грн.

Постановами ВДВС Бобровицького районного управління юстиції від 21.12.2011 року, виконавчі документи № 6/122 від 15.12.2008 року та №2-а-1615/2008 від 30.07.2008 року про стягнення з боржника 1807,02 грн. та 993,63 грн., повернуто у зв'язку з тим, що за юридичною адресою виявити будь-кого з представників боржника неможливо.

На виконання постанови Чернігівського окружного адміністративного суду від 24.04.2012 року по справі 2а/2570/1162/2012 видано виконавчий лист від 21.05.2012 року про стягнення заборгованості по відшкодуванню фактичних витрат на виплату і доставку пільгових пенсій в сумі 9029,35 грн.

Крім того, в підтвердження наявної заборгованості, кредитором надано розрахунок фактичних витрат на виплату та доставку пільгових пенсій №48 від 24.04.2012 року

Відсутність підприємницької діяльності боржника підтверджується довідкою Козелецької МДПІ Чернігівської області ДПС від 24.05.2012 року №125/9/18-006 про ненадання боржником звітності більше одного року.

Згідно довідки КП «Ніжинської МБТІ» об'єкту нерухомого майна, що належить на праві власності боржника не зареєстровано.

Розглянувши матеріали справи, господарський суд вважає, що надані кредитором докази свідчать про фактичне припинення підприємницької діяльності боржником, що є підставою для визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури.

До початку судового засідання від кредитора надійшло клопотання про призначення ліквідатором банкрута арбітражного керуючого Рязанову Світлану Юріївну з її письмовою заявою про участь у справі про банкрутство. Також, арбітражним керуючим Рязановою С.М. було подано клопотання про приєднання до матеріалів справи згоди арбітражного керуючого на призначенням ліквідатором боржника.

Враховуючи наявність заяви арбітражного керуючого, ліквідатором у справі має бути призначено Рязанову Світлану Юріївну.

Керуючись ст. 52 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", суд -

ПОСТАНОВИВ:

1. Визнати банкрутом відкрите акціонерне товариство "Бобровицький райагротехсервіс", код 03764376, вул. Незалежності, 183, м. Бобровиця, Бобровицький район, Чернігівська область, 17400, з наслідками, передбаченими ст. 23 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом".

2. Відкрити ліквідаційну процедуру.

3. Ліквідатором призначити арбітражного керуючого Рязанову Світлану Миколаївну

(ліцензія Державного департаменту з питань банкрутства серії НОМЕР_2 від 14.12.2010 року, 14000, АДРЕСА_1, ідент. номер НОМЕР_1).

4. Зобов'язати ліквідатора виконати дії, передбачені ст. 52 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", в тому числі перевірити наявність залишків коштів на розрахункових рахунках боржника в установах банку і по закінченні роботи надати господарському суду ліквідаційний баланс та звіт про проведену роботу.

5. Дану постанову надіслати кредиторам, банкруту, ліквідатору, Державному реєстратору (Бобровицька районна державна адміністрація) та Сектору з питань банкрутства Головного управління юстиції в Чернігівській області.

Суддя

Белов С.В.

Господарський суд Чернігівської області

14000 м. Чернігів, проспект Миру 20

Тел. 676-311, факс 7-

44-62

УХВАЛА

"15" вересня 2015 р.

Справа № 5028/21/86/2012

Кредитор: Управління Пенсійного фонду України в Бобровицькому районі,
вул. Незалежності, 50, м. Бобровиця, Бобровицький район,
Чернігівська область, 17400

Боржник: Відкрите акціонерне товариство "Бобровицький райагротехсервіс",
вул. Незалежності, 183, м. Бобровиця, Бобровицький район,
Чернігівська область, 17400

Предмет спору: про порушення справи про банкрутство

Суддя С.В. Белов

Представники сторін:

ліквідатора: Рязанова С.М.

12 червня 2012 року порушено провадження у справі про банкрутство боржника за ст.52 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника, або визнання його банкрутом".

Постановою господарського суду у даній справі від 21.06.2012 року відкрите акціонерне товариство "Бобровицький райагротехсервіс" визнано банкрутом, відкрито ліквідаційну процедуру, ліквідатором банкрута призначено арбітражного керуючого Рязанову Світлану Миколаївну (14000, м. Чернігів, вул. Белова, 18, кв. 77).

Ухвалою господарського суду від 13 червня 2013 року продовжено ліквідаційну процедуру на шість місяців до 21.12.2013 року. Ухвалою господарського суду від 17

грудня 2013 року продовжено ліквідаційну процедуру на шість місяців до 21.06.2014 року. Ухвалою господарського суду від 05 червня 2014 року продовжено ліквідаційну процедуру на три місяці до 21.09.2014 року. Ухвалою господарського суду Чернігівської області від 19.09.2014 року продовжено ліквідаційну процедуру на шість місяців до 21.03.2015 року. Ухвалою господарського суду Чернігівської області від 17.03.2015 року продовжено ліквідаційну процедуру на шість місяців до 21.09.2015 року.

Ліквідатором в судовому засіданні 15.09.2015 року подано клопотання про продовження строку ліквідаційної процедури на 6 місяці, у зв'язку з поданням додаткових запитів та вжитих заходів, щодо знаходження транспортних засобів, які належать та зареєстровані за ВАТ "Бобровицький райагротехсервіс".

Відповідно до ст. 22 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" строк ліквідаційної процедури не може перевищувати дванадцяти місяців, але може бути продовжений господарським судом на шість місяців.

Розглянувши подане клопотання про продовження строку ліквідаційної процедури, господарський суд вважає за можливе їх задовольнити та продовжити строк ліквідаційної процедури на шість місяців до 21.09.2015 року.

Керуючись п. 2 ст. 22, ст. 24, ст. 32 Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом", ст. 86 Господарського процесуального кодексу України, суд -

УХВАЛИВ:

- 1.Продовжити строк ліквідаційної процедури на шість місяців до 21.03.2016 року.**
- 2.Зобов'язати ліквідатора у встановлений строк надати суду звіт, ліквідаційний баланс та документи, що підтверджують виконані в ліквідаційній процедурі дії.**

Суддя

Белов С.В.